

Péter Beáta

ELŐADÓMŰVÉSZET MINT FEJLŐDÉSTÖRTÉNET

– interjú Zorkóczy Zenóbia előadóművésszel –

Olyan magyarul, kicsi falvakba is elmegy előadásokat tartani, ahová csak ritkán vagy egyáltalán nem járnak előadóművészek. Produkciói általános emberi és magyar témákat járnak körül. Egy nemzet vagyunk, egy nyelvet beszélünk, és mindenhol érzik a humorát és a nehézségeit is a magyar nyelvnek – hangsúlyozza Zorkóczy Zenóbia.

– Hány verset tudsz kívülről?

– Az ezren túl vagyok, de felejték is néha, ha jó ideig nem mondom az adott verset. Összesen 15 verses produkciót hoztam létre. Vannak műsoraim, amelyek nagyon jól mennek, főleg a gyerekelőadásokra nagyobb az igény. Olyan kicsi falvakba is eljutok, ahová nem mennek mások. Bizonyos helyeken mondják, hogy ott a gyerekek még nem láttak élőben színházat, én vagyok az első.

– Tizenhét éve vagy „egyszemélyes színházi intézmény” – ahogyan egy korábbi interjúban fogalmaztál. Miért döntöttél úgy annak idején, hogy szabadúszó előadóművész leszel?

– Ezt a címet nem én adtam magamnak, hanem Csép Sándor. De ez való igaz, mert tulajdonképpen majdnem minden munkát én végzek. Színházi produkciókat hozok létre, én végzem a menedzseri munkát is, a pályázásokat, az adminisztrációt, én vagyok a sofőr, a díszlettervező, jelmeztervező, dramaturg, rendező és színész. De az, hogy szabadúszó vagyok, azt is jelenti, hogy én gazdálkodom az időmmel, és döntöttem el, hogy mikor mit csinállok: új előadást hozok létre, vagy szerepelek, turnékat tartok, netán gazdálkodom vagy pihenek. A ritmusomnak megfelelően élek, és ez hihetetlen nagy szabadság. Soha nem pályáztam előadás létrehozására pénzt, inkább saját erőből készítem el a produkcióimat. Pályázni csak az előadások továbbjuttatására szoktam, azért, hogy nem csak a fizetőképes szülők gyermekei nézhessenek előadásokat. Ebben a célomban többször támogatott a BGA és az NKA. Az az elvárásom magammal szemben, hogy minden előadás jobb legyen, mint az előző. Úgy látom a szakmámat, mint egy fejlődéstörténetet, és ha ez nem következik be, akkor abbahagyom.

– Hogyan zajlik nálad a munkafolyamat? Mikor érzed úgy, hogy készen van egy előadás?

– Ez a dramaturgiától függ. Ha van megfelelő anyagom és

megvan a vezérvonal, a fordulatok, kibontakozik a dramaturgia, akkor simán megy a befejezés. Általában szerepekbe bújok, a gyerekelőadások esetében van egy figura, akit megtestesítek, és azzal történik valami. A kerettörténethez keresek irodalmi szövegeket, verseket, szépprózát, amit sűríték és dramatizálok. Ez vagy összeáll, vagy nem áll össze, olyan, mint a majonéz, nagyon komolyan kell kevergetni. Amikor már minden megvan, felveszem magnóra a szöveget és a reggeli szaladás közben hallgatom. Nálam mozgás közben történnek a dolgok. Kapálás, gyomlálás közben jönnek a legjobb ötletek, szaladás közben memorizálok.

– Milyen témákat szeretsz feldolgozni, és milyen szerzők műveire nyúlsz szívesen?

Fotó: Urbán Adám

– Vannak kedvenc szerzőim és verseim is, de nem feltétlenül ez szabályozza a műsorokat. Témáim az élet nagy problémáit feszegetik, ezekhez keresek anyagot. Például az útkeresés a madárijesztőnél, az, hogy mi van akkor, hogyha már öreg vagy és nem kellesz. A történet gerince, hogy kiszuperálnak egy lerobbant madárijesztőt, és ő menekül, mert úgy gondolja, hogy sokkal értékesebb annál, hogy eltűnjék. Találkozik gyerekekkel és feldobja a témát, hogy milyen más munkát vállalhatna egy kiszuperált madárijesztő. Mindenhol az életüknek megfelelően válaszolnak a gyerekek, attól függően, hogy mennyire fantáziadúsak, szabadok, kreatívak, vagy milyen példákat látnak.

– Székelyföld, Magyarország, Nyugat-Európa, Kanada – sok helyen örvendeztetted meg előadásaiddal a közönséget. Másként fogadják-e a produkcióidat egy tömbmagyar közösségben, mint a szórványban vagy a nyugati magyar diaszpórában?

– Örömmel mondhatom, hogy egy nemzet vagyunk, egy nyelvet beszélünk, és mindenhol érzik a humorát és a nehézségeit is ennek a nyelvnek. Általános emberi és magyar témákról tartok előadásokat, és mindenhol ugyanúgy reagálnak. A gyerekelőadásaimat több helyen is játszottam Ausztriában, és a gyerekek ugyanúgy élveztek, mint Budapesten, Székelyföldön vagy a szórványban. Úgy vannak megszerkesztve a színpadi helyzetek, hogy nagyon sok játék van bennük. Ahol egy-két szót nem értenek meg, úgy alakítom, hogy mozgásban, kifejezőmódban vagy hangban megadja az élményt.

– Egyfajta misszió az, amit végzel. Legutóbb székelyföldi településeken tartottál interaktív előadásokat. Miért tartod fontosnak, hogy a produkcióidat elvidd különböző vidékekre a gyerekeknek?

– Ha nem lenne igény rá, ha a gyerekek arcán nem látnám azt, hogy élvezik, akkor nem folytatom. Nagy áldozat örökké úton lenni, távol a családtól hányódni, kiteve mindenféle emberi reakcióknak idegenben. Sohasem tudod, mi vár reád, milyen előadótér, mert például verset mondani visszhangos teremben nem lehet! Ugyanúgy, ahogy tanítani sem... Sokszor meg gondolatlanul azt várják tőlem, hogy egy totál süket tornateremben tartsak sok száz gyerekeknek előadást, mert más terem nincs. Ilyenkor improvizálok, a lényeg, hogy megmentsem az előadást, az élményt, mert számomra a családostól gyereknél rosszabb nincs. A 17 év tapasztalata azt követeli tőlem, hogy tegyek valamit a lehetőségektől megfosztott gyermekekért is. Szomorú, hogy nem minden gyermeknek jut jó szó, szeretetteljes figyelem, értő foglalkoztatás, művészi élmény és humor. Ezért vált célommá, hogy szórakoztató, humoros, ironikus, önironikus előadásokat szerkessek. Nagy lehetőséget kaptam az NKA-tól, mert az elmúlt fél évben száz gyerekelőadást tarthattunk két kollégámmal, Kovács Istvánnal és Kalamár Györggyel, akiket bevontam a már meglévő *Roszcson Zénó jó szeretne lenni* című előadásba. Pszichológiai mélyfúrás végeztünk a művészet erejével, ugyanis előadások után a témát nem zártuk le, hanem a gyerekek igényeinek megfelelően tovább görgettük. A gyerekekben minden lehetőség megvan, tehát a mi felelősségünk, felnőttek, hogy mit hozunk ki belőlük, milyen lelki, szellemi támogatást adunk nekik.

Böszörményi Zoltán

Csak kezek és lábak és fejek...

Whitman-verset fordítok. Nem megy a munka. Abbahagyom, újrakezdem, a jelentések küszöbén téblábolok. Átcsusszan figyelmem. Rád gondolkodom, arra, mit ígértél a múltkor, becserkészel valakit (*...ruhátlan és csupasz akarok lenni, epedek utána, hogy megérintsen*), és hármásban szeretkezünk. Kigombolom blúzodat, ráérősen, kicsit remegő kézzel, tenyerembe szabadul melled, szád ráforr a másik nő ajkára, lassú mozdulatokkal ketten vetkőztetjük, feloldódunk egymás csókjaiban (*S amit én elfogadok, te is elfogadod majd, mert minden atom, mely enyém, éppúgy a tiéd is*), átöleljük egymást, karjaiban elringat bennünket a félhomály, szeszély és szenvedély perzsel, fülünkben a láz dobol, hegyek magasodnak, s a körülöttük guggoló dombokon kitárt ölek pázsítja némán elterül. Csak kezek és lábak és fejek, vállak tornácán tüzes ujjak ballagnak le-fel, az éj tintáját oldjuk fel nyálunk tengerében (*...visszhangok, bugyogások, zizegő suttogások, szerelemgyökér, selyemfonál, villafa és venyige*), bordák rácsain a bőr, lombárd brokát feszül, a pőreség fehér foltjai villannak fel, a sóhajok felett árkádok magasodnak, a nesztelen omladékain csók pihen. Három forró test zihál az érintések lombja alatt.

* A zárójeles részek idézetek Walt Whitman Ének magamról című költeményéből, fordította Gáspár Endre.

Randevú

Valahol megállok és várok reád.
Az ívlámpa alatt, mely a pózna tetején fényt liheg, a tó felé kacsint, több mindent akar egyszerre megvilágítani, mint a szív, ha frissen szerzett örömmel jóllakik, kapkod ide-oda, és mohó nyugtalansággal szeretne betelni. Betelni, örökre. Betelni vele ideiglenesen, s átugrani a lépéstelen pillanattig, a szürke árok felett a fejüket csóváló fűzfákig, a néma homályig, hol az est tigrisei fényezik szemüket, s a vér illatát szippantják tágra nyílt orrlikaikba, ne csak sejtelem, éhség korbácsolta kíváncsiság űzze őket, a génekbe kódolt vadászösztön kényszere, hanem a halált okozó harapások átgondolatlan vadsága, a ragadozó légies, szökkenő kegyetlensége, a türelmetlen remegés lángja, ha szalmába kap sárgáslila fénye, mint nyíló állkapocs ráharap mindenre, mi elébe hull. Fölényesen, férfi-göggel futkos a szél körülöttem. *Valahol megállok, és várok rád.* Addig, míg beteljesülsz.

* A dőlt betűs sorok Walt Whitman Ének magamról című költeményéből, fordította Gáspár Endre

A sziklahitű király: Szent László a kolozsvári kovács céh védőszentje